

Resultat af erfaringsopsamling i Fyens Stift

En undersøgelse af hvordan nedlukningen i forbindelse med corona påvirkede kirkelivet i Fyens Stift

OM UNDERSØGELSEN

Undersøgelsen er formuleret og udsendt af Fyens Stift med ønsket om at blive klogere på, hvordan nedlukningen påvirkede kirkelivet, samarbejdet og kreativiteten, samt hvilke erfaringer man har gjort sig undervejs. Vi har modtaget 206 besvarelser fra menighedsrådsmedlemmer, kirkeligt ansatte og præster. De fordeler sig således:

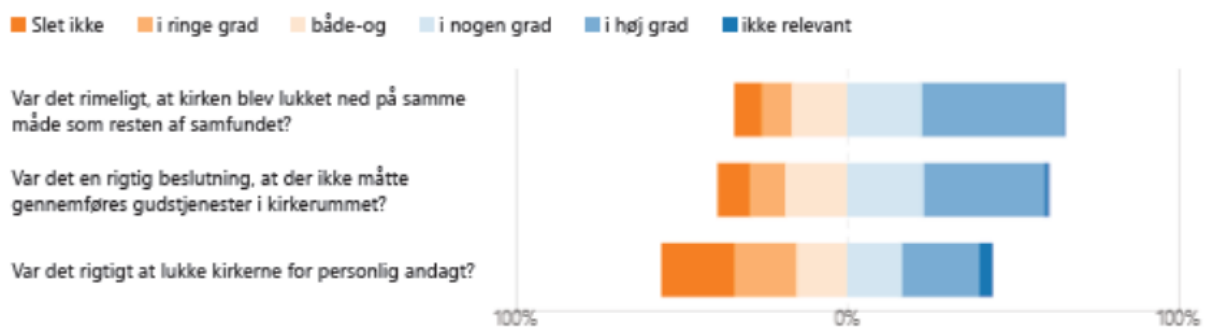
1. Jeg er

NEDLUKNING

Nedlukningen – og i denne sammenhæng særligt lukningen af kirkerne – var usædvanlig og dermed også omdiskuteret. Derfor blev der i spørgeskemaet som det første spurgt ind til oplevelsen og (u-)enigheden i denne beslutning. Svarene fordeler sig således:

2. NEDLUKNING

Overordnet set viser der sig en forståelse for, at kirken fulgte resten af samfundet i nedlukningen – også hvad angår gudstjenester. Til gengæld er det mere broget når det kommer til muligheden for personlig andagt; Her svarer omkring halvdelen, at det slet ikke eller kun i ringe grad var rigtigt at lukke kirkerne.

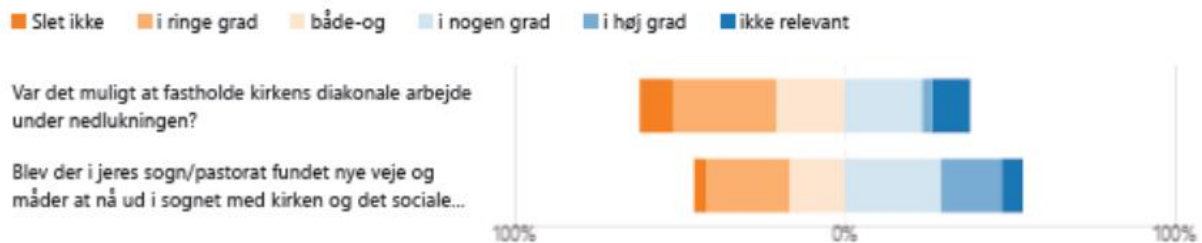
Eksempler på uddybende kommentarer fra besvarelserne:

- *"Kirken har i krig og kriser altid været det sted, hvor mennesker kunne søge tilflugt og få sjælesorg. Derfor skulle kirkerne have været åbne også her."*
- *"Efter statsministerens nedlukning d. 11.3. var det den helt rigtige beslutning, MEN vi burde som kirke have lukket op langt tidligere igen."*
- *"Set i bagklogskabens lys, kan man altid have meninger om det hele. Jeg mener, vi gjorde det, vi troede var det bedste - under de forudsætninger og med det kendskab til sygdommen, som vi havde på det tidspunkt. Vi passede på os selv og hinanden. Det var bestemt ikke forkert. Og det viste sig, at selvom kirken lukkede ned, så levede troen fortsat i bedste velgående."*
- *"Kunne man gå i butikker kunne man også gå i kirke"*
- *"Når alle hjemsendes for at begrænse smitte, ville det virke ude af trit med tiden at forvente særregler for Folkekirken."*
- *"Jeg tror, at man kunne have skelnet imellem de meget små og meget store sogne/kirker. Selvfølgelig kan man ikke lave forskellige regler overalt og i den akutte situation bliver man nødt til at fastlægge nogle rammer; men jeg mener godt at man på landet i små menigheder kunne lave undtagelser."*
- *"At kirkerne stod aflåste i lige netop sådan en periode virkede meget forkert og meget bedrøveligt. Men det er så let at være bagklog. Dog kan man bruge denne viden, næste gang (for der vil komme en næste gang med en anden sygdom), samfundet står i en lignende situation. Lukkede kirker håber jeg aldrig, jeg kommer til at opleve igen!"*
- *"Det var rimeligt ud fra betragtningen at hele samfundet lukkede ned. Men muligheden for at søge kirken i krisetid savnede jeg."*
- *"Det synes urimeligt, at det ikke var muligt for menigheden at bruge kirkerummet til tanker i stilhed, man skulle ikke have lukket kirken totalt."*
- *"Hvis ikke vores kirke har åbent, når vi er allermest sårbare og utrygge, hvor skal vi så vende os hen?"*
- *"Kristendommen er det bærende i vores kultur. Jeg synes ikke, at man skulle have lukket kirkerne. Man kunne godt have fejret gudstjeneste med de nuværende Corona-restriktioner, således at man ikke udsættes for smitterisiko."*
- *"Man kunne have ladet menighedsrådene, som kender de lokale forhold, haft større indflydelse og selvbestemmelse."*

KIRKENS DIAKONALE ARBEJDE

Det næste der blev spurgt om, var kirkens diakonale arbejde. Her viser svarene, at det diakonale arbejde i kirkerne var svært at fastholde under nedlukningen. Til gengæld gav udfordringerne for en del sogne/præster anledning til at finde nye veje og måder at nå menigheden. Svarene fordeler sig således:

4. KIRKENS DIAKONALE ARBEJDE

Eksempler på uddybende kommentarer fra besvarelserne:

- *"Ved påske fik vi lavet en påskeblomst-uddeling med mottoet "God påske, god afstand!" Der blev delt ca. 500 blomster ud og krævede bl.a. meget håndsprit. Det var et stort arbejde, som involverede mange parter i byen, men det var en god måde at sætte kirke og sjælesorg på landkortet."*
- *"Præsterne lavede telefonlister med hinanden og ringede rundt til mange af dem i sognet, som måske gerne ville tale med en præst - eller blot få en lille hilsen."*
- *"Der blev lukket for alt - og vi kunne ikke vide, hvor længe, det ville vare. Det var prøvelsernes forår."*
- *"I den første tid bevarede præst og kulturmedarbejder kontakten med nogle af de mest udsatte og isolerede via telefon. Det viste sig dog, helt uventet, at en stor del af de udsatte kirkegængere fandt egne veje til at ses."*
- *"Menighedsrådenes medlemmer er nok meget autoritetstro - og der blev ikke udfoldet stor iderigdom - eller anvist muligheder - fra øvrigheden og vore præster."*
- *"I sognet som sådan blev der for en stor personkreds via korshærens samarbejde med Resume delt mad ud til mange af varmestuens brugere."*
- *"Planlagte/aftalte "husbesøg" i haverne, eller på andre måder i det fri - digital andagter og gudstjenester. Telefonisk kontakt med de svageste i byen."*
- *"Det viste sig at være en farbar vej at bruge internettet. Vindinge Kirkes karantænekanal lever stadig i sognebørnenes erindring."*

- *"I vores sogn sendte vi påskehilsner ud til vores kernemenighed (påskeliljer og chokolader). Vi sendte blomsterfrø ud til vores konfirmander, som de kunne plante, mens de ventede på deres konfirmation."*
- *"Jeg oplevede flere sjælesorgssamtaler/"husbesøg" end vanligt (disse hovedsageligt over telefonen). Jeg var aktiv på facebook med ugentlige små videoer (miniprædiken / tekstlæsninger) fra min præsteprofil, og posts mv. Jeg skrev også med folk på facebook eller email. På det lokale plejehjem sang jeg og min familie påskesalmer ved de åbne vinduer hele vejen rundt påskedag - efter aftale med og i følgeskab med en af sygeplejerskerne. Akilleshælen er helt sikkert de, som ikke er på de sociale medier, og normalt orienterer sig om kirkens arbejde og aktiviteter udelukkende igennem kirkebladet. De må have oplevet stor ensomhed - og netop - at kirken var fuldstændigt lukket."*
- *"Diakonalt i forstået kollektivt måtte jo alt lukkes ned i en periode. Det mere personlige diakonale i form af sjælesorg har til gengæld været udfoldet - måske i lidt større grad. Behovet for samtaler synes at være steget."*
- *"Jeg valgte sætte tid af til at ringe rundt til de ældre, enlige sognebørn, enker/enkemænd, trofaste kirkegængere og øvrige, der ikke er på internettet. En gammeldags kommunikationsform, som altid er god. De fleste sad hjemme ved telefonen alligevel og var glade for en opringning."*

HANDLINGER I DET FRI

Under nedlukningen blev der mulighed for at bisættelser og begravelser kunne flytte ud i det fri. Vi har derfor spurgt ind til, hvorvidt der har været afholdt kirkelige handlinger i det fri, og hvorvidt der har været efterspørgsel fra menigheden på kirkelige handlinger i det fri. Det var muligt at sætte kryds ved flere svar (af samme årsag går antal og procentsats ikke op).

Ud af 206 besvarelser har:

38 (18,4 %) sat kryds ved: Vi har i nedlukningsperioden haft forespørgsler om begravelser og vielser i det fri.

10 (4,9 %) sat kryds ved: Vi har i nedlukningsperioden haft forespørgsler om dåb i det fri.

54 (26,2 %) sat kryds ved: Vi har i nedlukningsperioden afholdt begravelser og vielser i det fri.

101 (49 %) sat kryds ved: Vi har ikke haft kirkelige handlinger i det fri i vores sogn/pastorat.

6 (2,9 %) har ikke sat kryds.

Det overordnede billede viser, at omtrent halvdelen har svaret, at der ikke har været afholdt kirkelige handlinger i det fri under nedlukningen. Omkring en femtedel har haft anmodninger om handlinger i det fri, og en fjerdedel har svaret, at de har afholdt kirkelige handlinger i det fri.

Eksempler på uddybende kommentarer fra besvarelserne:

- *"Jeg har haft en enkelt begravelse som blev udført ved graven. det fungerede utrolig fint men vejret var med os. Det betyder alt i den situation."*
- *"Alt udsat til senere"*
- *"Vi har ikke haft kirkelige handlinger i det fri, men vi har haft forespørgsel på konfirmation i det fri. Vi fik positivt svar fra Stiftet, men da dagen oprandt var det regnvej, så vi holdt konfirmationen i kirken."*
- *"Der har ikke været forespørgsler på handlinger i det fri."*
- *"Har haft en enkelt bisættelse, hvor det hele foregik på kirkegården. Det gik fint og de pårørende var glade. Det er dog vanskeligt at tale en kirkegård op i modvind, så hvis det skal gentages, skal vi have købt et transportabelt lydanlæg."*
- *"Vi har haft en del bisættelser / begravelser som er foregået på kirkegården - eller fra kapellet, hvor præst og kirkesanger har kunne stå i læ - mens menigheden blev våde..."*
- *"En af de absolut positive erfaringer er, hvor meget vi kan gøre for at tilpasse en dåbsgudstjeneste/vielse/begravelse til familiens og afdødes ønsker/forståelse/liv. Det var været en yderst spændende proces, som vi uden tvivl arbejder videre med. Bl.a. havde vi begravelse i det fri, hvor hele kistebegravelsen foregik udenfor, eller hvor en større del af bisættelsen foregik nede ved rustvognen. Vi lærte at få det bedst mulige ud af situationen, og det skabte nogle rigtig smukke begravelser især (på nær, at mange ikke kunne deltage)"*
- *"Det har ikke været meldt godt nok ud. familier vil jo altid bare vælge at være i kirken, når de jo hele tiden har haft den mulighed."*
- *"Vi har mig bekendt ikke haft kirkelige handlinger i det fri. Men jeg har været præst ved en picnicgudstjeneste, som var en stor succes d. 20. august. Vi har også gået en sensommervandring, som begyndte med sang ved kirken (i behørig afstand) og efter en gåtur endte på kirkegården med en andagt og drikning af egen medbragt kaffe, først i juli. Jeg ved min kollega har gjort brug af lydtransmission uden for kirken ved min. en bisættelse, og jeg har brugt lydtransmission uden for kirken ved konfirmationerne."*
- *"Vi har gennemført et par begravelser i det fri. Personalet vil gerne fortsætte med dette som en mulighed, men præsterne vil ikke."*
- *"Så vidt jeg har forstået, giver reglerne også mulighed for gudstjenester i det fri, og det tænker vi på at afprøve til Allehelgen, og det kunne også blive den model, vi vælger til jul."*
- *"Udendørs løsninger er gode, men desværre kun fra april-september."*

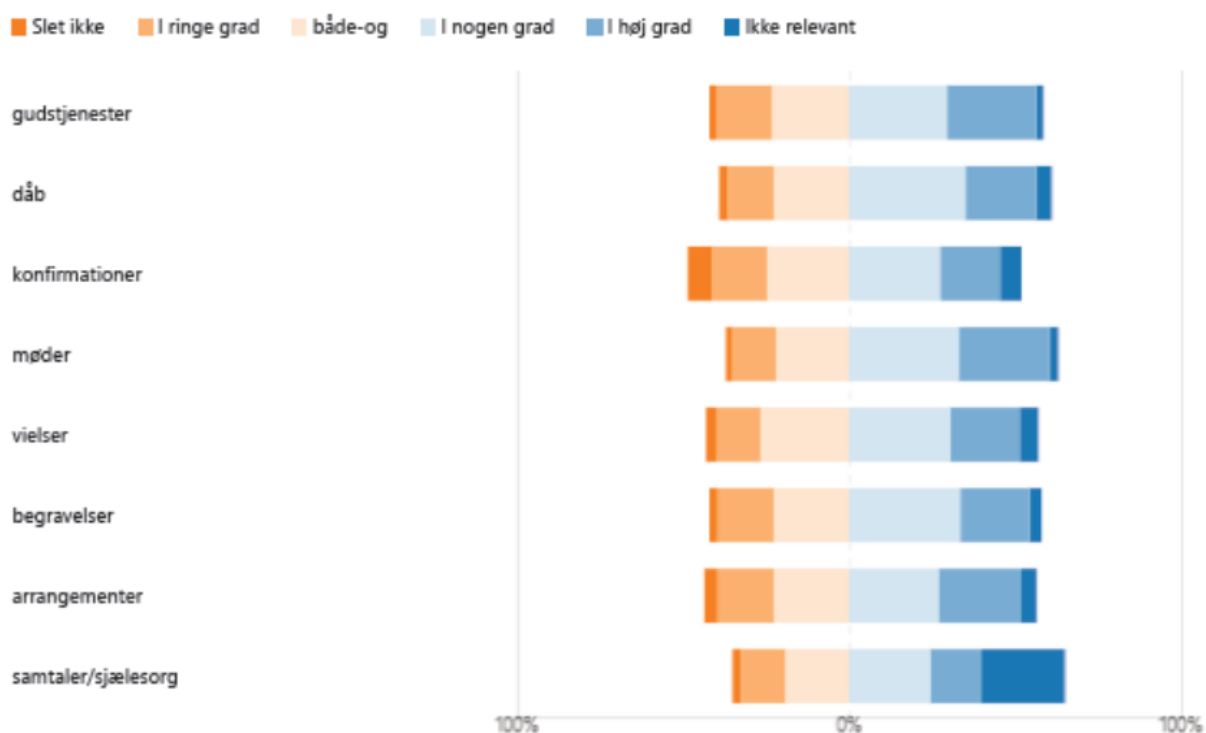
RETNINGSLINJER

De mange tiltag for at stoppe spredningen af corona-virus medførte et stort behov for retningslinjer. Hvordan skulle man forholde sig til møder og konfirmandundervisning, og hvad med dåb, vielser og begravelser?

Retningslinjerne for kirkens område blev udsendt af Kirkeministeriet og videreformidlet af Stiftet. Der spørges i undersøgelsen derfor ind til, hvordan disse retningslinjer fungerede i praksis, dvs. om de formåede at skabe ro og klarhed omkring de forskellige aspekter af kirkens arbejde og aktiviteter.

Ifølge svarene vurderes retningslinjerne i overvejende grad at have formået at skabe ro og klarhed omkring afviklingen af kirkens aktiviteter under nedlukningen. Dog viser mange af kommentarerne, at det var et problem, at retningslinjerne ofte kom meget sent i forhold til implementering.

8. RETNINGSLINJER Har du oplevet, at de udsendte retningslinjer fra Kirkeministeriet og Sundhedsmyndighederne formåede at skabe ro og klarhed omkring afviklingen af:

Eksempler på uddybende kommentarer fra besvarelserne:

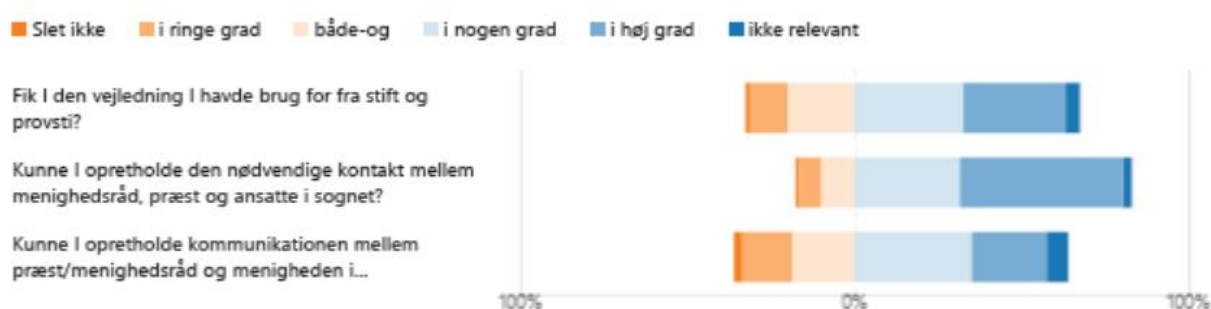
- *"Retningslinjerne kom ofte meget sent, det var stressende at man ikke vidste hvordan man kunne afholde tingene."*
- *"Jeg synes, at der har været meget stor forskel, hvordan retningslinjerne fortolkes. Jeg har ofte tænkt, når jeg har hørt om, hvad man gjorde andre steder, enten at vi i vores kirke var alt for restriktive - eller alt for lidt restriktive."*

- *"Jeg synes retningslinjerne giver et rimeligt grundlag at arbejde ud fra. Det har taget sin tid at blive helt dus med det hele. Det er dog tankevækkende, hvordan de samme retningslinjer stadig kan tolkes temmelig forskelligt rundt omkring."*
- *"Der har fra min synsvinkel været et total fravær af "modig ledelse". Ingen af den såkaldte "ledelse" (hvad jeg nu i høj grad ikke synes den har været) har konsekvent turde sætte nogle tydelige rammer og angivelser op, fordi (virker det på mig) man tilsyneladende har været bange for at sige noget forkert."*
- *"I lange perioder herskede der tvivl om, hvordan retningslinjerne skulle forstås. Hvordan skulle man regne ud, præcis hvor mange mennesker, der måtte eller rent faktisk kunne være i kirkerummet. Personalerne fik tilsyneladende også forskellige meldinger i forhold til egne organisationer om, hvad de måtte/skulle eller ikke måtte/ikke skulle gøre. Det meste hang i virkeligheden svært sammen, når man stillede de forskellige udmeldinger over for hinanden."*
- *"Jeg synes, vi har fået relevante beskeder i takt med at politikere og sundhedsmyndigheder meldte ud."*
- *"Savnede ét sted hvor man kunne læse, hvad der var aktuelt gældende. fx på folkekirken.dk på samme måde som UM, hvor man altid ved, hvor man kan læse de gældende rejsevejledninger."*
- *"Mange tiltag var både fornuftige og til af forstå, men udmeldingerne fra KM lod i den grad vente på sig!"*
- *"Fortolkning af opmåling af kirkerum har resulteret i meget forskellige antal gæster i forskellige sogne/pastorater/kirker med den mulighed for borgere at 'shoppe' rundt efter det største antal gæster."*
- *"Som medarbejdere fik vi af arbejdsgiver ingen eller meget ringe orientering om, hvordan vi skulle forholde os på kontor og i menighedshus. Vi måtte selv finde alle retningslinjer frem, læse dem igennem og gætte os frem i forhold til praksis - fx om vi skulle møde på arbejde eller ej. Det var utrygt."*
- *"Det har mildest talt været noget rod med de forskellige angivelser på, hvor mange der har måtte være i kirkerne. For et er kvadratmetermodellen, noget andet er hvad der faktisk kan lade sig gøre i forhold til inventar. En tredje faktor er afstandskravet, som også skal tages hensyn til. Det havde været langt lettere hvis følgende anvisning evt. var blevet givet. Hver anden bænk må anvendes. Ingen må sidde direkte bag ved hinanden. Dette vil sandsynligvis have givet samme resultat."*
- *"Ved møder, har det nogle gange været en udfordring, at folk har haft forskellig tilgang og holdning til retningslinjer, restriktioner og forbehold omkring Corona ... Omkring gudstjenester og kirkelige handlinger, har det været godt at have faste regler, og det er blevet respekteret og efterfulgt."*

KOMMUNIKATION OG SAMVIRKE

Med nedlukningen blev også den daglige kommunikation udfordret – både indadtil og udadtil. Der spørges derfor ind til, hvordan man oplevede kommunikationen under nedlukningen; dels fra stift og provsti til sognene, dels mellem menighedsråd, personale og præst, og dels til kommunikationen mellem menighedsråd/præst og menigheden. Svarene viser at det i høj grad lykkedes at fastholde en god kommunikation i sognene. Dog tyder kommentarerne på, at det var svært at nå ud til hele menigheden, og i særlig grad dem uden eller med kun ringe adgang til internet og sociale medier.

10. KOMMUNIKATION OG SAMVIRKE

Eksempler på uddybende kommentarer fra besvarelserne:

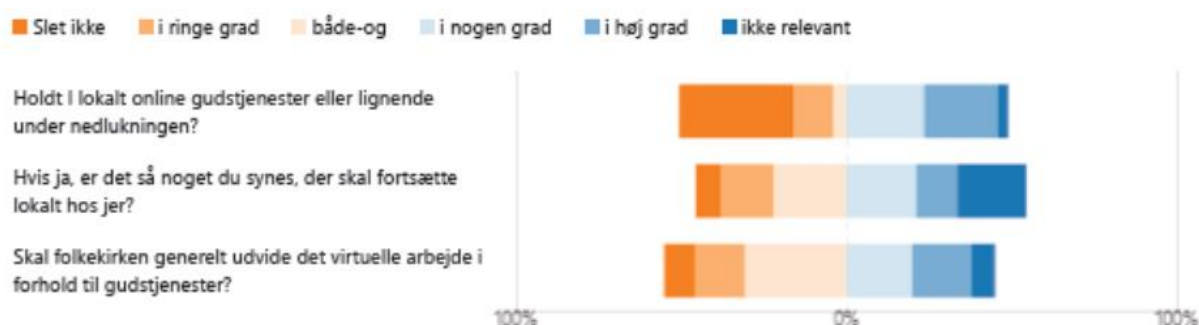
- *”Vejledningerne kom generelt alt for sent. Det bar præg af, at der var mange beslutningstagere, som skulle være enige, og af at kirken blev nedprioriteret i forhold til de mere økonomisk udsatte virksomheder. Kommunikationen mellem præst/menighedsråd og menighed savnede gudstjenesten som sit naturlige mødested.”*
- *”Telefonkæder - og cykelture med samtaler over hækkene - gav noget som var hyggeligt - men slet ikke nok.”*
- *”Vejledningen var så god, som den kunne være under de givne omstændigheder. Men det var svært at bevare overblikket, og vi måtte hele tiden stille os selv spørgsmålet, om vi gjorde det rigtige. Vi følte os tit på gyngende grund.”*
- *”Vores lokale provst gjorde en brav indsats for at melde ud. Samtidig var kommunikationen god mellem menighedsråd og ansatte, og kirken oplevede en rigtig god kantakt til menigheden, som rykkede ud på online platforme.”*
- *”Det følte i nogen grad som om, der var opstået en dvalelignende stilstand, men den nødvendige kontakt omkring begravelse m.m. blev naturligvis gennemført helt som den plejer. Der blev også hurtigt organiseret en god løsning på afvikling af de alternative livestreaming-gudstjenester via facebook. Alt det kørte fint.”*

- *”Menighedsråd, præst og ansatte kunne til dels bruge mails, telefon men kontakten til resten af menigheden blev ikke-eksisterende.”*
- *”Eneste kommunikation var annoncering i den lokale ugeavis. Vores månedlige nyhedsbrev blev ikke lavet, da det plejer at ligge i kirken, så menigheden selv kan tage det med hjem.”*
- *”Der har hele tiden været en tæt kontakt mellem alle parter internt. I forhold til menigheden har præsten ifølge eget udsagn haft ekstra travlt med besøg, sjælesorg og lignende ... og det er nok der udfordringerne har været størst i perioden”*
- *”Vi modtog mange instrukser. Lidt for sent ude med hensyn til konfirmationerne. Disse regler kunne blot have været mere enkle. Hellere få og klare regler, end mange og tolkninger.”*
- *”Den del af menigheden, der ikke er på de sociale medier, og som måske også holder sig hjemme i en krisetid og derfor ikke ser opslag ved kirken eller i byen, var svære at kommunikere med.”*
- *”Det var nemmest med konfirmandfamilierne, men umuligt med de trofaste kirkegængere, for hvem er de egentlig?”*
- *”Kommunikationen fra stift og provsti var gennemgående fin, men til gengæld var kommunikationen og beslutningstempoet fra Kirkeministeriet katastrofalt langsommelig og utilgiveligt ringe. Et udmærket eksempel på problemet viste sig, da det blev besluttet at udskyde konfirmationerne: Jeg stod selv i en butik, hvor jeg kunne høre de ansatte diskutere DR's historie om udskydelsen til efter pinse - vel at mærke på et tidspunkt, hvor kirken selv ikke havde fået noget som helst at vide om det.”*

VIRTUEL KIRKE

Nedlukningen gav for mange anledning til at tænke nyt. Og i flere kirker opstod der virtuelle tiltag omkring gudstjenesten. For nogle var det en midlertidig løsning og for andre en blivende mulighed. I undersøgelsen spørges der derfor dels til, om der i sognet er afholdt gudstjenester eller lignende digitalt, og om det i så fald er noget, der bør fortsætte.

12. VIRTUEL KIRKE

Ca. halvdelen af de adspurgte har svaret, at man under nedlukningen havde gudstjenester online. Og af dem, der har haft det, er der overordnet set en positiv holdning til at fortsætte. Kommentarerne viser dog samtidig, at der både er fordele og ulemper ved de virtuelle tiltag, hvilket måske kan siges at afspejle svarene i det sidste spørgemål om, hvorvidt folkekirken generelt bør udvide det virtuelle arbejde i forhold til gudstjenester. Her er der nemlig nogenlunde lige mange der er positive som skeptiske.

Eksempler på uddybende kommentarer fra besvarelserne:

- *"En optagelse af en præst, der holder en tale, er ikke en gudstjeneste. Man kan sagtens lave mange fine on-line ting, men man kan ikke "holde" en gudstjeneste on-line"*
- *"Vi fik prøvet den virtuelle verden af og fik gode erfaringer."*
- *"Der er mange fordele - og mange ulemper - ved den digitale service. Det er nemt at komme ind i mange stuer. Men der mangler "helhed, fejl og nærvær". Det fysiske rum, den hårde bænk, den fedtede salmebog fra våbenhuset, den hostende pensionist og den små-stammende præst, der kludrer i epistlen, er en uundværlig del af menighedens gudstjeneste. "*
- *"Vi arbejder med at streame den almindelige højmesse fremover. Det var jo godt, om folkekirken kunne være tilstede online, så den nåede ud til fx unge, der kæmper med livet. En slags helle midt i det virtuelle univers - som kirkebygningen er det i det fysiske univers."*
- *"Det var min oplevelse, at en del af det, der foregik online, var mere præget af god vilje end af evne og erfaring. Det havde jeg ikke behov for at være en del af. Desuden er der vel ingen grund til at alle sogne laver online gudstjenester, fordi man jo kan se nabosognets online-ting på egen pc."*
- *"Jeg oplevede, at de optagelser af små andagter, der havde høj kvalitet i lyd og billede, er det, der kan fastholde mig. Det er vigtigt."*
- *"Vores kontakt til måske 90% af menigheden er i forvejen for dårlig. Alle tiltag, der kan forbedre kontakten til hele menigheden, bør nyde fremme."*
- *"Jeg er faktisk i tvivl om, hvorvidt FK skal lave gudstjenester på nettet. Det er der i princippet ingen grund til, når kirken er åben (og ofte lige rundt om hjørnet for de fleste sognebørn). Men jeg har i hvert fald her hos os oplevet en markant interesse for forkyndelse, evangelium og tro via den kanal, der kørte her hos os - med mindst 1 ugentlig aktivitet på nettet (primært søndag - men også i ugens løb). Responsen var nærmest overvældende!"*
- *"Kirken er Kristi krop af kød og blod og ikke af virtuelt kød og virtuelt blod. Dvs. enten er vi sammen - med smittefare og hele pibetøjet - eller også er vi ikke sammen."*
- *"Resurseforbruget står ikke mål med forbruget i tid og økonomi - og man skal ikke lade sig narre af de mange visninger - af kort varighed. jeg kender igen, der har fulgt med til slut."*

- *"Virtuel gudstjeneste har fungeret fint i vores pastorat, men vi vil helst den rigtige gudstjeneste. At der kan være personer, som er glade for den virtuelle kontakt, er vi opmærksomme på."*
- *"Det ville være oplagt med en virtuel jul i år!"*

KIRKELIV

I det daglige tænker vi måske ikke altid på, hvad der egentligt udgør kernen i vores kirkeliv. Men under nedlukningen blev det for mange tydeligt, hvad de savnede. Derfor spørges der i undersøgelsen: **Hvilken del af kirkelivet var sværest at undvære under nedlukningen - for dig og for menigheden? Eller sagt på en anden måde; Hvad viste sig at være umisteligt for jeres lokale kirkeliv?**

Svarene var mange og forskellige, men særligt gudstjenesten går igen i svarene - hertil også fællesskab, nærvær og kirkens rum.

Eksempler på svar:

- *"Det personlige møde med folk."*
- *"Gudstjenesten især - for uden den er der jo ikke en kirke."*
- *"1) Den uforbeholdne kontakt med pårørende i forbindelse med kirkelige handlinger og sjælesorg. 2) Plads. Begrænsningen af pladsen i kirken er en kæmpe enorm altoverskyggende forhindring for arbejdet og jeg frygter, at det får betydning for vores kirkeliv på lang sigt."*
- *"Gudstjenesten! Den fysiske."*
- *"Umuligt at pege på en ting. Kirkelivet er jo oftest bundet op på møder i øjenhøjde (og fysisk). Her trådte kreativiteten ind og i min sammenhæng blev det også en øjenåbner i forhold til forståelse af menighedsfællesskab, som er mange ting."*
- *"Plejhjemsbesøg og gudstjenester!"*
- *"Vi manglede i høj grad det at kunne bruge kirken. Netop i en krisetid var det smerteligt at se på skiltet KIRKEN ER LUKKET. Netop i en sådan situation er der behov for kirkerummet."*
- *"Det blev tydeligt, at kirken lever af relationer. Fornemmelsen var - til selvransagelse - at det egentlig ikke var så meget gudstjenesten, som var savnet, men mere fællesskabet omkring kirken generelt."*
- *"KIRKEN - jeg savnede i den grad at kunne sætte mig i kirkerummet og finde roen og troen."*
- *"Menigheden kom ud af rytmen med at gå i kirke. Og så savnede vi alle påsken."*

- *"Gudstjenesten/forkyndelsen var umistelig. Derfor satte vi hurtigt ind her, og vi prioriterede at lave "rigtige" prædikener i næsten fuld længde. Medarbejderne lavede desuden små videoklip til legestuen, børnehjørne til søndagsgudstjenesten. Gospelkoret har haft online-øvedage på Zoom og sunget i baggårde og lign."*
- *"Det kan siges med et ord: menighedsfølelse."*

LOKALE ERFARINGER

Til sidst blev der spurgt ind til lokale erfaringer med spørgsmålet: Er der nogle af jeres erfaringer - gode som dårlige - I har lyst til at give videre til andre?

Det var der heldigvis, og nedenfor er der et uddrag:

Eksempler på svar:

- *"Ja mindre kaffe og spisning i kirker og sognehuse er godt. Tager ofte overhånd. Således at det er evangeliet, der er i centrum. Det som vi lever og ånder for."*
- *"Virtuelle gudstjenester og kirkens tilstedeværelse på de sociale medier når ud til endnu flere. Det var positivt at opleve, når kirken mistede så meget i det daglige kirkelige liv under nedlukningen."*
- *"Virtuelle gudstjenester er en meget ringe erstatning for den ægte vare."*
- *"Vi har erfaret at det giver mening og ro at hjælpe med at fylde kirken med inviterede gæster forud for en kirkelig handling. Familien får udleveret et kort over kirken, hvor de bænke, der bruges kan fyldes med gæster med navns nævnelse. Denne plan hænges op i våbenhuset og alle der kommer, kigger på den og ved præcis, hvor de skal sidde. Det er svært for familierne, men de forstår det godt og føler sig hjulpet. Og kirkens personale føler sig også mere trygge, når der ikke farer for mange mennesker rundt i kirken og leder efter plads"*
- *"En aktiv brug af kirkens Facebook-side har været en rigtig god erfaring, som meget gerne må deles. Det kræver ikke en kæmpestor indsats, men det giver meget respons og gør, at folk i sognet stadig oplever kirken som aktiv og til stede."*
- *"Måske gjorde vi for lidt - det er en overvejelse jeg kæmper lidt med."*
- *"Kirkerne er jo meget forskellige, så behovene vil være individuelle. Rent ledelsesmæssigt ligger der en opgave i at give mulighed for at udtrykke sine bekymringer og i at rumme de forskelle, der er i tilgangen til Corona. Der kan opstå nye spændinger mellem en mere liberal holdning og den mere angstprægede."*

- *"Vi har indkøbt højtaler til kirkegården, så der kan følges med der af dem, der ikke er plads til i kirken, Især ved bisættelser er det godt. Desuden synges den sidste salme ved rustvognen, hvis det ønskes."*
- *"Vores erfaringer er helt sikkert de samme som andre menighedsråd har gjort sig. Der er ikke andet at gøre end være stærk i troen og holde ud."*
- *"Det er også en god erfaring, at alle fik posen rystet, da stort set intet kunne være, som det plejer, og at der ud af den proces er vokset nogle fine erfaringer frem, som vi kan bringe med videre ind i livet hos os. Forandring er ikke kun farlig :) Af negative erfaringer er, at selvom man gør alt, hvad man kan, for at være sundhedsmæssig forsvarlig, så kan virus snige sig ind på én og i ens menighed. Vi kan og skal ikke tage ansvar for den enkelte, og da er man som menighed sårbar. Ud af den erfaring er så vokset bevidsthed om, at vi som menighedsråd og personale også kan håndtere en lokal krise i samarbejde."*
- *"Jeg lærte at bruge de sociale medier, det krævede overvindelse at sidde og tale til sin iPhone. Og at se sig selv bagefter. Men det var en god erfaring at få lært videoredigering, og der var plads og mulighed for nogle kreative samarbejder med fx organisten og præstekollegaen. Derudover når man nogle andre end de vanlige kirkegængere på den måde. Men situationen krævede andre midler, og nu da vi kan holde gudstjenester igen, kan det være en udfordring at udnytte erfaringerne. Vi kan ikke både genoptage alt det "gamle" og så videreføre alt det nye, vi fandt frem til."*
- *"Vores erfaring er at gøre tingene så enkle som muligt, så der for eksempel ikke skal et større set-up til at lave en gudstjeneste på facebook. Det er godt at være herre over tingene selv, også selv om det måske bliver mere ubehjælpeligt af det... der er faktisk megen nærvær i ubehjælpeligheden i en transmission, og vi skal alligevel ikke konkurrere med DRs TV-gudstjenester i lækkerhed og produktion."*
- *"Det var en god opgave at få et samlet overblik over kirkegængere i et forstadssogn. Det kan måske bruges i en anden sammenhæng senere."*
- *"Alle har ydet en fantastisk indsats."*

Rapporten er udarbejdet 3. november 2020 på baggrund af besvarelser af spørgeskema indsamlet fra 30. september – 28. oktober 2020. Spørgeskemaet har været udsendt til præster og menighedsråd i Fyens Stift med opfordringen til at videregive spørgeskemaet til kirkens ansatte.